

VU Research Portal

Inzet interventies vaak halfslachtig

Veenman, B.Y.; Luman, M.

published in
OJ Actueel
2017

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Veenman, B. Y., & Luman, M. (2017). Inzet interventies vaak halfslachtig: Nog veel te winnen met gedragstherapeutische interventie. *OJ Actueel*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

NOG VEEL TE WINNEN MET GEDRAGSTHERAPEUTISCHE INTERVENTIE

Inzet interventies vaak halfslachtig

Onderzoek wijst uit dat drukke, ongeconcentreerde kinderen veel profijt hebben van een structurele, consequente en positieve aanpak in de klas. Sterker nog, ook de rest van de klas en de leraar plukken de vruchten van gedegen gedragstherapeutische interventies. Maar de slagingskans is natuurlijk wel afhankelijk van de volledige en correcte inzet van de gehanteerde interventie. En dat is waar het op een groot aantal scholen aan blijkt te schorten. Hoe moet deze technieken dan wel worden ingezet om succesvol te zijn?

In het kader van het passend onderwijs hebben leerkrachten steeds vaker te maken met diverse kinderen in één klas. Zo zitten er binnen dezelfde klas vaak leerlingen die overmatig druk, ongeconcentreerd of opstandig gedrag laten zien, leerlingen die sociaal onhandig of angstig zijn, en kinderen met leerachterstanden. Dit maakt lesgeven een zeer interessant en tevens uitdagend vak.

Belemmeringen

Van leerkrachten wordt verwacht dat zij de leervoorwaarden voor alle kinderen optimaliseren en kinderen zo goed mogelijk ondersteunen. Veel leerkrachten hebben dan ook behoefte aan kennis over veel voorkomende gedragsproblemen in de klas en kennis over de aanpak van dit gedrag. In de klas komt druk en ongeconcentreerd gedrag veel voor: 5 tot 7 procent van de kinderen ervaart dagelijks belemmeringen vanwege

druk en ongeconcentreerd gedrag. Circa de helft van die groep heeft een diagnose ADHD. Dit betekent dat er in elke klas gemiddeld twee á drie kinderen zijn die dit gedrag

**Drukke kinderen
ervaren vaak meerdere
problemen**

laten zien, al dan niet met een diagnose ADHD.

Diagnose

Hoewel alle kinderen in meer of mindere mate druk of onoplettend gedrag vertonen, is er pas sprake van een diagnose ADHD als het gedrag in meerdere situaties voorkomt én zodanig ernstig is dat het functioneren thuis of op school wordt

belemmerd. Twee kinderen kunnen dus dezelfde symptomen hebben, terwijl dit voor het ene kind dit tot veel grotere beperkingen leidt dan voor het andere.

Bijtijds

Gelukkig zijn deze kinderen niet in alle situaties druk en ongeconcentreerd en is hun gedrag wel degelijk te veranderen. Aanpassingen in de omgeving kunnen namelijk een positieve invloed hebben op hun gedrag. Omdat drukke en ongeconcentreerde kinderen vaak ook andere moeilijkheden op school ervaren, zoals een leerachterstand of sociale problemen met klasgenoten, is het van groot belang om druk en ongeconcentreerd gedrag bijtijds aan te pakken op de plek waar de problemen het meest prominent aanwezig zijn, zoals in de klas.

Behandelaanbod

Er zijn tegenwoordig veel interventies beschikbaar voor de aanpak van

Direct aan de slag met 'Druk in de Klas'

'Druk in de Klas' is een laagdrempelig programma voor leerkrachten in het primair onderwijs dat gebruik maakt van gedragstherapeutische technieken. Anders dan bij veel bestaande leerkrachtinterventies, is er geen uitgebreide training door experts nodig voordat de methode kan worden ingezet. De methode is geschikt voor drukke en ongeconcentreerde kinderen, ongeacht een diagnose ADHD, en bestaat uit een praktisch werkboek met werkbladen en leerkrachtondersteuning in de vorm van een helpdesk en online leerkrachtportaal. Het werkboek bevat achtergrondinformatie over het ontstaan en het in stand houden van druk en ongeconcentreerd gedrag en legt uit hoe een

gedragsanalyse van het individuele kind gemaakt kan worden.

Daarnaast bevat 'Druk in de Klas' antecedente en consequente technieken voor de hele klas en individuele technieken voor enkele drukke en ongeconcentreerde leerlingen voor wie de klassikale technieken onvoldoende effectief blijken. Zodoende helpt 'Druk in de Klas' leerkrachten om gedragstherapeutische technieken structureel in de klas te gebruiken en meer inzicht te krijgen in het gedrag van de leerling.

18 weken

'Druk in de Klas' is aan de Vrije Universiteit onderzocht op effectiviteit. In totaal werden 114 drukke of ongeconcentreerde kinderen en hun leraren (van

87 Nederlandse scholen) toebedeeld aan een trainingsgroep die de methode 18 weken in de klas gebruikte of een controlegroep die het programma niet gebruikte. Na 18 weken 'Druk in de Klas' merkten leerkrachten in de trainingsgroep een significante afname van druk en ongeconcentreerd gedrag en een toename van sociaal functioneren in vergelijking met kinderen in de controlegroep. Nadere analyses op de door leerkracht gerapporteerde effecten, suggereren dat 'Druk in de Klas' het effect onafhankelijk is van de ernst van de ADHD-symptomen.

Kijk voor meer informatie op:
<http://www.drukindeklas.nl/>

druk en ongeconcentreerd gedrag. Het Nji heeft een Databank Effectieve Jeugdinterventies waarin men kan zien welke interventies zijn onderzocht en welke daadwerkelijk effectief zijn. Uit een enquête uit 2015 blijkt dat 57 procent van de scholen een behandelaanbod heeft voor druk gedrag of ADHD, waarvan maar de helft gebruik maakt van interventies die zijn opgenomen in de databank van het Nji.

Antecedent

Een belangrijke overzichtsstudie laat zien dat een gedragstherapeutische aanpak effectief is voor het verminderen van druk en ongeconcentreerd gedrag en dat andere psychosociale interventies (zoals cognitieve therapie en speltherapie) hiervoor niet effectief zijn. Gedragstherapie maakt gebruik van antecedente technieken die probleemgedrag proberen te voorkomen (zoals structurerende maatregelen) en consequente technieken om gedrag

te veranderen (zoals een beloningssysteem). Uit de enquête blijkt dat deze technieken op school wel gebruikt worden, maar veelal niet in de vorm van een volledige interven-

Inzicht krijgen in
de reden van gedrag
is essentieel

tie. Daarnaast worden deze technieken vaak niet helemaal op de juiste manier ingezet.

Consequent

Voor een optimale ondersteuning van drukke en ongeconcentreerde leerlingen is het van belang dat gedragstherapeutische technieken consequent in de klas worden toegepast, voor een langere periode.

Dit kan lastig zijn als er meerdere leerlingen extra ondersteuning nodig hebben. Inzicht krijgen in de reden dat druk en ongeconcentreerd gedrag bestaat, is dan ook essentieel om het probleemgedrag van drukke en ongeconcentreerde leerlingen beter te begrijpen.

Profijt

Door deze leerlingen daarnaast positief te benaderen, structuur te bieden én door consequent op de juiste manier te reageren op gedrag, kan ongewenst gedrag in gewenst gedrag worden omgebogen. Goede gedragstherapeutische interventies kunnen de leerkracht ondersteunen om een positieve sfeer in de klas te creëren, waar zowel de klas, het individuele kind als de leerkracht zelf van profiteert!

Marjolein Luman, universitair hoofddocent VU Amsterdam
Betty Veenman, postdoc onderzoeker VU Amsterdam